

והמחרישה מזיקה כאשר דופקים בה, שהדפיקות מרפות את הכותל. ומי רגליים ממסמסין את הלבנים שבכותל.

ומרחיקין את הריחים מן הכותל, ג' טפחים מן השכב, שהן ד' מן הרכב.

נדנודי הריחים מנידין את הקרקע ומרפין בכך את יסודות הכותל. והריחים בנויים משני חלקים, תחתונה ועליונה. התחתונה רחבה טפח מכל צד יותר מן העליונה, ה"רוכבת" עליה. וצריך להרחיק את התחתונה ג' טפחים מן הכותל, ואז נמצא שמרחיק את העליונה ד' טפחים מן הכותל. והטעם לכך הוא, לפי שהעליונה היא הגורמת לנזק, בכך שמגלגלין אותה, ומעוצמת החבטה היא מנידה את הקרקע שתחת הכותל, ולכן צריך להרחיק את החלק העליון של הריחים ד' טפחים מהכותל.

ואת התנור מרחיקים מן הכותל, ג' מן הכליא, שהן ד' מן השפה, כיון שחום התנור מזיק לכותל.

התנור גם הוא בנוי משני חלקים: חלקו התחתון, נקרא "כליא", והוא משמש כבסיס לחלקו העליון, שהוא עיקר התנור. הבסיס עודף ברוחבו טפח מכל צד מן התנור העליון.

הבסיס עצמו עשוי בשיפוע, רחב מלמטה וצר מלמעלה, כמדת התנור. וצריך להרחיק ד' טפחים מן התנור. ולכן צריך להרחיק ג' מן הכליא, הבסיס, ובכך מרחיקים ד' טפחים

מן השפה, שזהו גוף התנור.

גמרא:

שנינו במשנה: לא יחפור אדם [ברשותו] סמוך לבורו של חברו, אלא אם כן הרחיק מכותל חברו.

ותממה הגמרא: פתח התנא את דבריו בבור, באומרו "לא יחפור אדם [ברשותו] סמוך לבורו של חברו", ומסיים בכותל, באומרו "אלא אם כן הרחיק מכותל חברו"!!

[ליתני אלא אם כן הרחיק מבורו של חברו ג' טפחים]⁽⁷⁾

והרי היה צריך התנא לומר "אלא אם כן הרחיק מבורו של חברו ג' טפחים".

אמר אביי, ואיתימא רב יהודה: מכותל בורו שנינו. מה שאמרה המשנה "אלא אם כן הרחיק מכותל חברו", אין הכוונה לכותל שבנוי על גבי קרקע. אלא הכוונה היא לכותל בור, דהיינו, לקרקע שסביב לבור, הקרויה "כותל הבור".

וכוונת המשנה לומר, שאם בא לחפור בור סמוך לבורו של חברו, צריך להרחיק ששה טפחים מחלל בורו של חברו, שהם שלשה טפחים מ"כותל" הבור [ג' טפחים קרקע שמסביב לבור, קרויין "כותל הבור"]. והיינו, שצריך להרחיק ג' טפחים מ"כותל" הבור.

בד"ה פתח בבור, אבל רש"י לא גרס לה. המהר"ם.

7. המילים שבסוגריים "ליתני אלא אם כן הרחיק מבורו של חברו ג' טפחים", זו היא גירסת תוס'